Eğitime Giriş

Editör: Emin KARİP

10. Baskı

PEGEM AKADEMİ

Editör: Prof. Dr. Emin KARİP

EĞİTİME GİRİŞ

ISBN 978-605-241-818-5
DOI 10.14527/9786052418185

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası **akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere http://pegem.net adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Eylül 2007, Ankara
10. Baskı: Eylül 2021, Ankara

Yayın-Proje: Nisanur Uzunlu
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Salmat Basım Yayıncılık Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1
İskitler/ANKARA
Tel: 0312-3411020

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 26062

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Millî Eğitim Temel Kanunu öğretmenliği, "Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği" olarak tanımlar. Bu Kanuna göre öğretmenlik mesleğine hazırlık eğitimi; (a) genel kültür, (b) özel alan eğitimi ve (c) pedagojik formasyon olmak üzere üç temel bileşenden oluşur. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarında öğrenciler ortak genel kültür dersleri, matematik, fen bilimleri, tarih, coğrafya gibi her bir öğretmenlik alanına ilişkin alan bilgisi dersleri ile pedagojik formasyon veya öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden oluşan bir eğitim öğretim alırlar. Türkiye'de öğretmen yetiştiren programlarda okutulacak derslerin büyük bir çoğunluğu ile bu derslerin kur tanımları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenmektedir. Bu çerçevede, öğretmen yetiştirme programlarında okutulacak öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ve bu derslerin kur tanımları da 2018 yılında YÖK tarafından yeniden belirlenmiştir. Eğitime Giriş dersi, öğretmenlik meslek bilgisi derslerinden biri olup, öğretmen yetiştiren yükseköğretim programlarında eğitim öğretim gören öğrencilerin bu kapsamdaki dersler arasında almakla yükümlü oldukları ilk derstir.

Eğitime Giriş dersinin YÖK tarafından belirlenmiş kur tanımına göre bu ders; eğitim ve öğretimle ilgili temel kavramlar, eğitimin amaçları ve işlevleri, eğitimin diğer alanlarla ve bilimlerle ilişkisi, eğitimin hukuki, sosyal, kültürel, tarihî, politik, ekonomik, felsefi ve psikolojik temelleri, eğitim bilimlerinde yöntem, bir eğitim ve öğrenme ortamı olarak okul ve sınıf, öğretmenlik mesleği ve öğretmen yetiştirmede güncel gelişmeler, yirmi birinci yüzyılda eğitimle ilgili yönelimler konularını kapsar. Eğitime Giriş kitabı öğretmen adaylarında, eğitim öğretimde kuram ve uygulamaların felsefi, tarihsel, toplumsal, psikolojik, politik, ekonomik ve hukuksal temellerine ilişkin temel kavram ve bilgileri kazandırarak, eğitim öğretime ve öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu bir bakış açısı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu kitap, öğretmenliği bir meslek olarak seçme düşüncesi ile öğretmenlik eğitimine daha henüz başlamış olan öğrencilere, eğitim öğretim ve öğretmenlik mesleği ile ilgili temel kavramlar, eğitim öğretimin diğer disiplinlerle ilişkisi hakkında temel bilgileri kazandıracak bir şekilde hazırlanmıştır. Bu temel bilgileri kazandırma yanında, eğitim öğretime ve öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu bir bakış açısı geliştirmek, öğretmenlik eğitimi ve bu eğitim sonrasında yaşam boyu devam edecek öğretmenlik serüveni için sağlam bir temel oluşturacaktır. Bu nedenledir ki, Eğitime Giriş dersi, öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi alanı ile ilk tanışmalarını ve diğer derslerde kazanacakları bilgi ve becerilerinin altyapısını oluşturmalarını sağlayacak bir ders olarak tasarlanmıştır.

Eğitim bir toplumun kültürünü, değerlerini ve birikimlerini yeni kuşaklara aktarır. Aynı zamanda eğitim, toplumların sürdürülebilir bir ekonomik ve toplumsal kalkınma sağlamaları için bireylere bilgi, beceri, tutum ve davranışlar kazandırır. Bireylerin ve toplumların refahının geliştirilmesi, ülkelerin insanî ve ekonomik kalkınmalarının sağlanmasının yegâne aracı kaliteli bir eğitimdir. Eğitimin kalitesi ise her zaman öğretmenin kalitesi ile sınırlıdır. Hiçbir eğitim sisteminde eğitimin kalitesi öğretmenlerin kalitesini geçemez. Bir eğitim sisteminde her türlü fiziksel alt yapıyı mükemmel bir şekilde oluşturabilirsiniz, yüksek nitelikli öğretim programları ve ders kitapları hazırlayabilirsiniz, her türlü eğitim aracını ve en güncel teknolojileri de temin edebilirsiniz. Fakat bunların hiçbiri veya toplamı kendi başına kaliteli bir eğitim ortaya çıkarmaz. Bütün bu kaynakların öğrencilerin daha iyi öğrenmelerine ve iyi olma hallerinin gelişmesine katkısı, öğretmenlerle öğrenciler arasındaki etkileşimin niteliğine bağlıdır. Öğretmenin niteliğinin geliştirilmesinde, hem hizmet öncesi öğretmen eğitimi hem de öğretmenin meslek yaşamı boyunca gelişimin sağlayacak mesleki gelişim etkinlikleri önemli bir role sahiptir. Öğretmen adayları, hizmet öncesi eğitim sürecinde (a) genel kültür, (b) özel alan eğitimi ve (c) öğretmenlik meslek bilgisi olmak üzere üç temel alanda bilgi beceri, tutum ve değerleri kazanarak öğretmenlik mesleğine başlama yetkinliklerini kazanırlar. Bu kitabın, öğretmenlik mesleğine hazırlığın ilk adımı olarak, güçlü bir başlangıç ve öğretmenlik eğitimi için sağlam bir bilişsel ve duyuşsal temel oluşturmada öğrencilere katkı sağlaması beklenmektedir.

Dileğimiz, bu kitabın siz değerli okuyucularımızın, odağında insan; insanın öğrenmesi, gelişmesi, büyümesi, refahı ve mutluluğu olan bir mesleğin eğitiminin daha henüz başlangıcında uzun, meşakkatli ama diğer insanların öğrenmesine ve gelişimine katkı sağlamanın tarif edilemez mutluluğunu yaşayacağınız öğretmenlik mesleğine doğru güçlü bir adım atmanıza katkı sağlamasıdır.

Kitabın hazırlanması aşamasında özenle çalışan meslektaşlarıma Türkiye'de öğretmen eğitimine sağladıkları katkı için teşekkür eder, kitabın yayıma hazırlanmasında ve siz değerli okuyucularımızla buluşturulmasında titiz bir çalışma ortaya koyan Pegem Akademi Yayıncılık ekibinin başarılarının devamını dilerim.

Editör: Prof. Dr. Emin Karip
ORCID No: 0000-0002-0294-3390

Bölümler ve Yazarları

Editör: *Prof. Dr. Emin KARİP*

1. Bölüm: Eğitim Öğretimle İlgili Temel Kavramlar
Doç. Dr. Mustafa KALE, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3727-1475

2. Bölüm: Eğitimin Amaç ve İşlevleri
Prof. Dr. Bekir BULUÇ, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8160-5260

3. Bölüm: Eğitimin Hukuksal Temelleri
Doç. Dr. Mehmet OKUTAN, Trabzon Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2522-3959

4. Bölüm: Eğitimin Toplumsal ve Kültürel Temelleri
Prof. Dr. M. Akif SÖZER, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1291-4067

5. Bölüm: Eğitimin Tarihsel Temelleri
Prof. Dr. Bahri ATA, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2214-0560

6. Bölüm: Eğitimin Politik Temelleri
Prof. Dr. İsmail AYDOĞAN, Kırıkkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5447-4741

7. Bölüm: Eğitimin Ekonomik Temelleri
Prof. Dr. Ali TAŞ, Kırıkkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3344-3911

8. Bölüm: Eğitimin Felsefi Temelleri
Prof. Dr. Yavuz ERİŞEN, Yıldız Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3339-5155

9. Bölüm: Eğitimin Psikolojik Temelleri
Prof. Dr. M. Engin DENİZ, Yıldız Teknik Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7930-3121

10. Bölüm: Eğitim Bilimlerinde Yöntem
Prof. Dr. Lütfullah TÜRKMEN, Uşak Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6022-0633

11. Bölüm: Öğrenme Ortamı Olarak Okul ve Sınıf
Doç. Dr. Hasan TABAK, Aksaray Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3923-5133

12. Bölüm: Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Güncel Gelişmeler
Prof. Dr. Ercan YILMAZ, Necmettin Erbakan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4702-1688

13. Bölüm: Yirmi Birinci Yüzyılda Eğitimle İlgili Yönelimler
Prof. Dr. Oktay AKBAŞ, Kırıkkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-7252-0660

İÇİNDEKİLER

Ön Söz iii
Bölümler ve Yazarları v

1. BÖLÜM
EĞİTİM ÖĞRETİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Giriş 2
Eğitim ve Öğretim 3
- Formal Eğitim 5
- Örgün Eğitim 6
- Okul Öncesi Eğitimi 6
- İlköğretim 6
- Ortaöğretim 7
- Yükseköğretim 8

Öğretme ve Öğrenme 8
Yaşam Boyu Eğitim ve Öğrenme 10
- Yaygın Eğitim 11
- Halk Eğitimi 12
- Hizmet İçi Eğitim 12
- Çıraklık Eğitimi 13
- İnformal Eğitim 14

Uzaktan Eğitim 15
Hizmet Öncesi Eğitim 16
Özet 16
Kaynakça 18

2. BÖLÜM
EĞİTİMİN AMAÇ VE İŞLEVLERİ

Giriş 20
Bir Sistem ve Toplumsal Kurum Olarak Eğitim 21
Sistem Nedir? 21
- Sistem Tipleri 21
  - Açık ve Kapalı Sistemler 21
  - Üst Sistemler 22
  - Alt Sistemler 22

Toplumsal Bir Kurum Olarak Eğitim ve Okul 24
Eğitimin Amaç ve İşlevleri 25
Eğitimde Amaçlar....26
Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları 27
Türk Millî Eğitiminin Özel Amaçları....28
Sosyoloji Kuramlarına Göre Eğitimin İşlevleri 28
Yorumcu (Interpretivist) Yaklaşım 28
Fonksiyonalist/İşlevci Yaklaşım....29
Marks'çı Yaklaşım 30
Eğitimin İşlevleri 31
Eğitimin Toplumsallaştırma İşlevi 31
Eğitimin Ekonomik İşlevi 32
Eğitimin İnsan Kaynaklarını Geliştirme İşlevi....34
Eğitimin Siyasal İşlevi....37
Eğitimin Kültürel Mirası Aktarma İşlevi....38
Kültürün Tanıtımı ve Aktarımı 39
Eğitimin Seçme ve Yerleştirme İşlevi....40
Eğitimin Değişme ve Yenileşmeye Öncülük Etme İşlevi 45
Özet 46
Kaynakça....48

3. BÖLÜM
EĞİTİMİN HUKUKSAL TEMELLERİ

Eğitim ve Hukuk....52
Hukuksal Düzenlemelerin Hiyerarşisi 53
Eğitimin Hukuksal Temelleri....55
Uluslararası Belgelerde Eğitimin Hukuksal Temelleri 56
Türk Eğitim Sisteminin Hukuksal Temelleri 63
Anayasa....64
Tevhid-i Tedrisat Kanunu 66
Milli Eğitim Temel Kanunu 67
Milli Eğitim Bakanlığı Görev ve Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (1 Nolu Kararname) 67
Kalkınma Planları 68
Milli Eğitim Temel Kanununda Eğitimin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri 72

Türk Eğitim Sisteminin Genel Amaçları 72
Millî Eğitimin Özel Amaçları 73
Millî Eğitimin Temel İlkeleri 73
Öğretmenlik Mesleğinin Hukuksal Statüsü 76
Özet 78
Kaynakça 79

4. BÖLÜM
EĞİTİMİN TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL TEMELLERİ

Eğitim ve Toplum İlişkisi 82
Toplumsallaşma 83
Toplumsallaşma Ortamları 85
Toplumsallaşma Ortamı Olarak Eğitim 86
Toplumsal Bir Eğitim Ortamı Olarak Aile 87
Toplum ve Okul İlişkilerinin Düzenlenmesi 88
Eğitim ve Kültür İlişkisi 89
Kültürler Arası Etkileşim 92
Özet 93
Kaynakça 94

5. BÖLÜM
EĞİTİMİN TARİHSEL TEMELLERİ

Tarih Öncesinden 18. Yüzyıla Kadar Eski Uygarlıklarda Eğitim 99
Karahanlı Devleti'nden Osmanlı Devleti'ne Kadar Klasik Türk Eğitim Sistemi 104
18. Yüzyıldan 20. Yüzyıla Kadar Avrupa'da Eğitim 107
18. Yüzyıldan 20. Yüzyılın Başlarına Kadar Osmanlılarda Eğitim 109
Cumhuriyet Dönemi'nde Eğitim 115
Özet 121
Kaynakça 122
Ek-1: Mustafa Kemal Atatürk'ün Maarif Kongresini Açış Konuşması (15 Temmuz 1921) 123

6. BÖLÜM
EĞİTİMİN POLİTİK TEMELLERİ

Giriş....126
Eğitim, Devlet ve İdeoloji....127
Demokrasi ve Eğitim....132
Demokrasi Eğitimi....132
Sendikalar ve Eğitim....141
Öğretmen Örgütlenmesi....141
Ulusal ve Uluslararası Politikalar ve Eğitim....144
Eğitimi Etkileyen Ulusal Politikalar....144
Milli Eğitim Şuraları....145
Kalkınma Planları....147
Orta Vadeli Program (2018-2020)....147
Uzun Vadeli Gelişme, Temel Amaçlar ve Stratejisi (2001-2023)....148
Eğitimi Etkileyen Uluslararası Politikalar....148
Avrupa Birliği Sürecine Temel Olan Programlar....148
Özet....158
Kaynakça....160

7. BÖLÜM
EĞİTİMİN EKONOMİK TEMELLERİ

Giriş....166
Eğitim ve Ekonomi Bilimi....167
Eğitim ve Kalkınma İlişkisi....168
Eğitim ve Kalkınma....168
İşgücü Planlaması ve Kalkınma Planları....174
Eğitim ve Ekonomi İlişkisi....178
Küreselleşme ve Eğitim....179
Eğitimin Bireysel ve Toplumsal Faydaları....182
Eğitim Arzı ve Talebi....184
Eğitimin Tüketim ve Yatırım Malı Özelliği....186
Eğitimin Verimliliğe Etkisi....187
Eğitimin Maliyeti....189
Eğitimin Finansmanı....190
Özet....194
Kaynakça....196

8. BÖLÜM
EĞİTİMİN FELSEFİ TEMELLERİ

Giriş....200
Felsefe Nedir?....201
Felsefenin Alanları....204
Felsefi Akımlar....206
Felsefe-Eğitim İlişkisi....211
Başlıca Eğitim Felsefeleri....212
Özet....216
Kaynakça....218

9. BÖLÜM
EĞİTİMİN PSİKOLOJİK TEMELLERİ

Gelişim ile İlgili Temel Kavramlar....224
Gelişimin Temel İlkeleri....226
Bedensel ve Devinimsel Gelişim....227
Doğum Öncesi Evre....227
Yeni Doğan Bebeğin Bedensel ve Devinimsel Özellikleri....228
Psikoseksüel Gelişim....230
Oral Dönem (0-18 ay)....230
Anal Dönem (18 ay 3 yaş)....230
Fallik Dönem (3-6 yaş)....230
Latent (Gizil) Dönem (6-12 yaş)....231
Genital Dönem (12-18 yaş)....231
Psiko-Sosyal Gelişim....232
Temel Güven Duygusuna Karşı Güvensizlik (0-1.5 yaş)....232
Özerkliğe Karşı Şüphe ve Utanç (1.5-3 yaş)....232
Girişimciliğe Karşı Suçluluk Duygusu (3-6 yaş)....233
Çalışkanlığa Karşı Yetersizlik Duygusu (6-12 yaş)....233
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası (12-18 yaş)....234
Yakınlığa Karşı Yalnızlık/Yalıtılmışlık (İlk Yetişkinlik)....234
Üretkenliğe Karşı Durgunluk (Yetişkinlik)....234
Benlik Bütünlüğüne Karşı Umutsuzluk....235
Bilişsel Gelişim....235
Bilişsel Gelişim Kuramı....235

Bilişsel Gelişim Kuramı ile İlgili Temel Kavramlar 235
Zihinsel Gelişimi Etkileyen Faktörler....237
J. Piaget'e Göre Zihinsel Gelişim Dönemleri 237
Lev Vygotsky'nin Bilişsel Gelişim Kuramı....240
Dil Gelişimi....240
Davranışçı Kuram 241
Psiko-Linguistik Kuramlar....241
Sosyal Öğrenme Kuramı 241
Ahlak Gelişimi....242
Piaget ve Ahlaki Gelişim Kuramı....242
Kohlberg ve Ahlaki Gelişim Kuramı 243
Öğrenme....244
Öğrenme ile İlgili Temel Kavramlar 244
Öğrenmeyi Etkileyen Faktörler....246
Öğrenme Yaklaşımları 247
Davranışçı Yaklaşımda Öğrenme....247
Klasik Koşullama....248
Edimsel Koşullanma 250
Sosyal Öğrenme Kuramı....253
Bilişsel Yaklaşımda Öğrenme....254
Gizil Öğrenme....255
Ani Kavrayış Yoluyla Öğrenme 255
Anlamlı Öğrenme....256
Buluş Yoluyla Öğrenme 256
Eğitim Psikoloji ile İlgili Araştırmalar Işığında Öğretmenlere Öneriler 258
Özet 259
Kaynakça....262

10. BÖLÜM
EĞİTİM BİLİMLERİNDE YÖNTEM

Bilim ve Bilimsel Bilgi....264
Bilgi 266
Bilgi Edinme Yöntemi....269
Özet 276
Kaynakça 277

11. BÖLÜM

ÖĞRENME ORTAMI OLARAK OKUL VE SINIF

Öğrenme Ortamı 280
Öğrenme Ortamı Olarak Okul 282
Öğrenme Ortamı Olarak Okulun Fiziksel Özellikleri 282
Okul İklimi 286
Okul İçi Aktörler 289
Okul Etkililiği 291
Öğretmenin Yeni Rolleri ve Kapasitesini Geliştirme 294
Öğrenme Ortamında Aile Katılımı 296
Öğrenme Ortamı Olarak Sınıf 298
Sınıf Ortamının Düzenlenmesi 299
Etkili Öğrenme İçin Bağlam Oluşturma 301
Dijitalleşmenin Öğrenme Ortamları Üzerinde Etkileri 304
Özet 307
Kaynakça 308

12. BÖLÜM

ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ VE ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE GÜNCEL GELİŞMELER

Meslek 312
    Mesleğin Özellikleri 313
Öğretmenlik Mesleği 314
Öğretmen Yeterlilikleri 314
Öğretmenin Eğitim Sürecinde Rolleri 320
Türkiye'de Öğretmenlik Mesleği 326
Geçmişten Günümüze Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme 327
    Osmanlı Döneminde Öğretmen Yetiştirme Kurumları 327
    Cumhuriyet Döneminde Öğretmen Yetiştirme 328
Avrupa Birliği Ülkelerinde Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi 333
Eğitimdeki Yeni Oluşumlar ve Öğretmenlik Mesleği 334
Özet 336
Kaynakça 337

13. BÖLÜM
YİRMİ BİRİNCİ YÜZYILDA EĞİTİMLE İLGİLİ YÖNELİMLER

Giriş 340
Yirmi Birinci Yüz Yılın Genel Özellikleri 340
Toplum ve Birey 341
Bilim ve Teknoloji 342
Yirmi Birinci Yüzyılda Eğitimde Yeni Eğilimler 344
Öğrenme ve Öğretme Kuramları 345
Eğitim Programları 347
Eğitimin Hedef Kitlesi ve Süresi 350
Zekâ Anlayışı 351
Öğretim Teknolojileri 352
Değerler Eğitimi 354
Öğrenme-Öğretme Yaklaşımlarında Yeni Eğilimler 355
Beyin Temelli Öğrenme....355
Yapılandırmacı Yaklaşım 357
Çoklu Zekâ Kuramı....359
İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yaklaşımı....361
Yansıtıcı Düşünce....363
Eleştirel Düşünce 364
Yaratıcı Düşünce 365
Özet 366
Kaynakça....367

Yazarlar Hakkında....371

TABLOLAR LİSTESİ

3. BÖLÜM

Tablo 1. Eğitimde Gelişmeler ve Hedefler 69

7. BÖLÜM

Tablo 1. Eğitimin Ekonomik Büyümeye Katkısı 170
Tablo 2. Demografik Göstergeler ve Nüfusun Seçilmiş Yaş Gruplarına Göre Dağılımı 171
Tablo 3. Kişi Başına Eğitim Harcamaları ile Kişi Basına İş Gücü Verimliliği Arasındaki İlişki (2013) 173
Tablo 4. Türkiye Nüfusunun İşgücüne Katılımındaki Değişmeler 174
Tablo 5. İstihdama İlişkin Göstergeler 176
Tablo 6. 2004 Yılı Karşılaştırmalı İşgücü Verimliliği Göstergeleri 189
Tablo 7. Türkiye ile OECD ve Diğer Ülkelerin Eğitim Harcamalarının GSYİH Oranının Karşılaştırması (2013) 191
Tablo 8. 2002 Türkiye Eğitim Harcamalarının Finansman Kaynaklarına Göre Miktarı ve Dağılımı 192
Tablo 9. Milli Eğitim Bakanlığı Bütçe Büyüklükleri 192

11. BÖLÜM

Tablo 1. Eğitim Stilleri Sınıflaması 281
Tablo 2. Okullarda Bulunması Gereken Alanlar 285
Tablo 3. Dijital Okuryazarlığın Öğretmenlerde Geliştirdiği Temel Beceriler 306

12. BÖLÜM

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri 318
Tablo 2. Köy Enstitülerinde Uygulanan Program 332

ŞEKİLLER LİSTESİ

7. BÖLÜM

Şekil 1. Göçün Eğitime Etkisi 181
Şekil 2. Ticaretin Eğitime Etkisi 182

11. BÖLÜM

Şekil 1. Öğretmen Bilgi Modeli 294
Şekil 2. Çeşitli Oturma Düzenleri 300
Şekil 3. Öğretmenlerin Dijital Yeterlikleri.....305

1. BÖLÜM

EĞİTİM ÖĞRETİMLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Doç. Dr. Mustafa KALE, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3727-1475

Bölümün Öğrenme Kazanımları

Öğrenci bu bölümü çalıştığında;

1. Eğitim ve öğretim kavramlarının anlamındaki çeşitliliği ve bu çeşitliliğin nedenlerini kavrar,
2. Eğitim öğretimin farklı tür ve düzeyleri arasında ilişkileri kavrar,
3. Yaşam boyu öğrenme anlayışının gelişimini kavrar,
4. Eğitimin temel kavramlarını açıklar.

İçindekiler

Giriş

Eğitim ve Öğretim

Öğretme ve Öğrenme

Yaşam Boyu Eğitim ve Öğrenme

Uzaktan Eğitim

Hizmet Öncesi Eğitim

Özet

Kaynakça

Giriş

"Eğitimin amacı…" biçiminde başlayan bir cümleyi nasıl tamamlardınız? Bu cümleyi nasıl tamamladığınız eğitimi nasıl tanımladığınızı gösterir. Eğitimin amacını "okuma-yazmayı öğretmek", "meslek kazandırmak", "öğrenmeyi öğretmek", "bireyin topluma uyumunu sağlamak", "bilgi, beceri ya da karakteri geliştirmek", "bireyin bir bütün olarak potansiyelinin en üst düzeyde gelişmesini sağlamak" gibi çeşitli anlamlarda tanımlayabilirsiniz. Bu tanımlardan hiçbirini benimsemeyebilir, kendi özgün tanımlamanızı da yapabilirsiniz. Hatta eğitimin amacının nasıl tanımlandığı sizin öğretmen mi, öğrenci mi, veli mi veya işveren mi olduğunuza bağlı olarak da değişebilir. Eğitimin ne olduğu ve nasıl tanımlandığı temel değerlerimize, dünya görüşümüze, deneyimlerimize ve ihtiyaçlarımıza göre değişebilir. Bunun da ötesinde eğitimin amacını aynı sözcüklerle tanımlamak, aynı şeyin kast edildiği anlamına da gelmez. Çoğu zaman, aynı sözcüklerle tanımladığımız bir kavrama farklı anlamlar yüklemek de olasıdır.

Milli Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde Türk Milli Eğitiminin Genel Amacı, Türk Milletinin bütün fertlerinin "beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek; … ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri ve davranışlar" kazandırmak olarak tanımlanmaktadır. Öğretim programlarının hazırlanmasında, ders kitaplarının yazımında ve bir öğretmenin sınıfta herhangi bir dersi işleyişinde kazandırılması "gerekli" bilgi ve beceriler nelerdir? Hangi değerler kazandırılmalıdır? Ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli bir insan yetiştirmenin anlamı nedir? Bir insanı eğitmenin anlamı nedir? Bilgi ve beceriler, ahlak, karakter, ruh ve duygu bakımından dengeli bir insan yetiştirmenin yolları, yöntemleri, araçları ve ortamları nelerdir? Bu soruların cevaplanmasında ortak bir anlayış oluşturmak ne kadar güç ise, eğitim anlamı üzerinde bir birliktelik oluşturmak da o kadar güç gözükmektedir. Eğitimin anlamının farklı bakış açılarından nasıl görüldüğüne birkaç örnek verebiliriz[1]:

> "*Eğitimin ana görevi öğrenme isteği ve zemini oluşturmaktır; eğitim öğrenmiş değil öğrenen insan üretmelidir. Gerçek insan topluluğu, büyük anne-büyük babaların, anne-babaların ve çocukların birlikte olduğu, öğrenen bir toplumdur.*" Eric Hoffer

> *"Henüz hiç kimse bir çocuğun ruhunda gizli olan sempati, nezaket ve cömertliğin değerini anlayabilmiş değildir. Gerçek bir eğitim, bu hazinenin kapılarını açmaya çabalamalıdır."* Emma Goldman

"Eğitimin tek amacı, bir öğrenciye nasıl yaşayacağını öğretmektir. Bunun için zihninin geliştirilmesi ve gerçekle baş etmesini sağlayacak bilgi ve becerilerin kazandırılması gerekir. İhtiyacı olan eğitim, teorik ve kavramsaldır. Ona düşünmenin, anlamanın, bütünleştirmenin ve onaylamanın öğretilmesi gerekir. Ona geçmişte keşfedilen temel bilgiler ve kendi çabasıyla bilgi edinebilme yeterlikleri öğretilmelidir." Ayn Rand

"Eğitimin amacı bize ne düşüneceğimizi öğretmek yerine, nasıl düşüneceğimizi öğretmek; belleğimizi başkalarının düşünceleri ile doldurmak yerine, kendimiz için düşünmemizi sağlayacak şekilde zihnimizi geliştirmek olmalıdır." Bill Beattie

Yukarıda verilen örneklerde görüldüğü gibi eğitim, Ayn Rand'ın tanımında olduğu gibi objektif bir dünyanın gerçeklerinin çocuğa-öğrenciye kazandırılması olarak da görülebilir, Bill Beattie'nin tanımında olduğu gibi her öğrencinin kendi zihninde kendi dünyasını inşa etmesine yardımcı olmak olarak da görülebilir. İkincisinde eğitimin anlamı öğrencide öğrenme isteği, merakı ve bilgi için bir açlık yaratmaktır. Bunu yapabilecek öğretmenler ise kendisi birer öğrenci olan öğretmenlerdir. Öğrenemeyen bir öğretmen öğrenme merakı uyandıramaz ve öğrenmenin öğrenilmesini sağlayamaz. Bireyin öğrenme süreci; eğitim öğretim, formal ya da informal, okulda, diğer kurumlarda ya da kurumlar dışında bireyin varoluşu ile başlar ve yaşamı boyunca devam eder.

Eğitim ve Öğretim

İnsan davranışlarının iki ana kaynağı vardır. Bunlardan birincisi doğuştan getirilenler, ikincisi ise sonradan kazanılanlardır. Eğitimin temel ilgi alanı sonradan kazanılan davranışlarla ilgili olmakla birlikte, eğitim doğuştan getirilen davranışların geliştirilmesi ile de ilgilenir. İnsanoğlu doğduğu andan itibaren ve hatta doğum öncesinde de çevresiyle sürekli etkileşim halindedir. Bu etkileşim öncelikle yakın çevresi olan aile içinden başlayarak, zaman içerisinde arkadaş grupları, yaşadığı yerel çevre, ulusal ve uluslararası deneyimlerle devam eder.

Eğitimi tanımlarken hangi açıdan baktığınız, neye inandığınız ve nereye ulaşmak istediğiniz çok önemlidir. Yukarıda da açıklandığı gibi, eğitimi kültürel mirasın aktarılması, çocuğun yaşamda kullanacağı bilgi ve becerilerin kazandırılması, çocuğa bilgi yüklemekten çok, bilgiyi elde etme yollarının kazandırılması ve belli bir işi yapabilmek için gerekli becerilerin kazandırılmasına varıncaya kadar birçok